

VID zaudē muitas lietu

01.02.2018.

<http://www.itiesibas.lv/raksti/tiesvedibas/tiesvedibas/vid-zaude-muitas-lietu/12952>

Faktiskie apstākļi

Sabiedrība 2011.gada jūnijā tranzīta procedūras ietvaros Ķīnas izcelsmes preces (bērnu divriteņus un to daļas) transportēja uz Krievijas Federāciju, šķērsojot Eiropas Savienības (ES) teritoriju. Sabiedrība Latvijas muitas kontroles punktā iesniedza muitas tranzīta deklarāciju, tomēr vēlāk pierādījumus par tranzīta procedūras pabeigšanu neiesniedza, līdz ar to nenoslēdzot tranzīta procedūru.

2011.gada septembrī VID aprēķināja preču muitas vērtību un noteica Sabiedrībai veikt valsts budžetā papildu maksājumus: muitas nodokli, antidempinga maksājumus un pievienotās vērtības nodokli, kopējai summai veidojot 21 464,83 Ls (30 541,70 EUR).

VID muitas vērtību noteica, izmantojot prioritāri pēdējo jeb Eiropas Savienības Padomes [Regulas Nr.2913/92](#) par Kopienas Muitas kodeksa izveidi (Muitas kodekss), kas bija spēkā līdz 01.05.2016., 31.pantā noteikto vērtēšanas metodi. Jānorāda, ka 6. jeb prioritāri pēdējā muitas vērtības noteikšanas metode ir netiešākā metode, ko muitas amatpersonas pamato ar muitas rīcībā esošiem iekšējiem, vispārīgiem datiem. Lai iegūtu precīzāko muitas vērtību, kas vistiešāk atbilst konkrētajām precēm, prioritāri jāizvēlas kāda no [Muitas kodeksa](#) 29. un 30.pantā iekļautajām metodēm.

Tādējādi lietā radās strīds, vai VID šajā gadījumā ir piemērojis pareizu metodi preču muitas vērtības noteikšanai par nelegāli no muitas uzraudzības izņemtajām precēm.

Lietas būtība

[Muitas kodeksā](#) paredzētas 6 vērtēšanas metodes preču muitas vērtības noteikšanai, un tās ir jāpiemēro secīgi. Līdz ar to [Muitas kodeksa](#) 31.pantā noteikto vērtēšanas metodi nedrīkst piemērot, ja argumentēti nav noraidītas pirmās 5 metodes.

Prioritārā vērtēšanas metode saskaņā ar [Muitas kodeksa](#) 29.pantu ir darījuma vērtības metode jeb rēķinā norādītā preču vērtība. Šo metodi drīkst piemērot tikai tad, ja pirms preču izlaišanas brīvā apgrozībā ES ir noticis preču pārdošanas darījums vai tās ievad tūlītējai pārdošanai ES. Ņemot vērā, ka tranzīta procedūras ietvaros Sabiedrība preces pārvietoja no Ķīnas uz Krieviju, šīs preces nebija paredzēts pārdot ES, līdz ar to konkrētajā situācijā šo metodi piemērot nevarēja.

VID pārvietotajām precēm piemēroja [Muitas kodeksa](#) 31.pantā noteikto vērtēšanas metodi, lēmumā tikai ar 1 teikumu norādot: tā kā lietas izskatīšanas laikā VID Muiņas pārvaldes rīcībā nebija informācijas, lai izmantotu [Muitas kodeksa](#) 30.panta 2.punkta a)–d) apakšpunktos norādītās vērtēšanas metodes, precī vērtēja atbilstoši VID pieejamajiem datiem jeb saskaņā ar 31.pantā noteikto metodi. Vienlaikus VID lēmumā nenorādīja, ar kādiem datiem un no kādas datubāzes tas pamatoja muiņas vērtības aprēķinu par Sabiedrības pārvietotajām precēm.

AT argumenti

Izvērtējot VID lēmumu un apelācijas instances tiesā sniegtos argumentus, AT uzskatīja, ka VID lēmums nav pietiekami pamatots un tā būtisko trūkumu novēršana administratīvās lietas izskatīšanas gaitā nav pieļaujama. AT norādīja, ka pamatojuma neietveršana VID lēmumā Sabiedrībai liedza pilnvērtīgi izprast VID lēmuma pamatojumu un piedalīties tā apstrīdēšanas procesā.

Tāpat VID tikai pieteikuma paskaidrojumos norādīja, ka izmantoja Centrālās muiņas informācijas sistēmas datu bāzē pieejamo informāciju par līdzīgu preču darījumu vērtību, tomēr nesniedza AT pierādījumus par datu bāzēs iegūto informāciju, lai AT un Sabiedrība varētu pārliecināties, ka VID ir izmantojis attiecīgajai metodei atbilstošu informāciju. Tā kā VID konkrētus izmantotos datus un datubāzi lēmumā nenorādīja – ne Sabiedrībai, ne AT faktiski nebija iespējams pārbaudīt, vai tieši šāda informācija administratīvajā aktā ir ņemta vērā. Šāda pamatojuma iztrūkums ir būtisks pārkāpums administratīvā akta sagatavošanā un iemesls administratīvā akta apstrīdēšanai vai labošanai.

EST spriedums

Šādus secinājumus AT izdarīja, pamatojoties uz Eiropas Savienības Tiesas (EST) 09.11.2017. [spriedumu lietā Nr.C-46/16](#) (VID pret SIA "LS Customs Services"), kurā EST sniedza atbildes AT jautājumiem.

AT jautājumi

- Vai muiņas vērtības metodes jāpiemēro secīgi, t.i., vai muiņas dienestam ir pienākums administratīvajā aktā argumentēt, kāpēc konkrētajos apstākļos nav izmantojamas [Muitas kodeksa](#) 29. un 30.pantā minētās preču muiņas vērtības noteikšanas metodes, lai izdarītu secinājumu par 31.pantā minētās metode piemērotību?
- Vai muiņas iestādei jau lēmumā ir jāietver izsmeļošs pamatojums tam, kas veido ES pieejamo informāciju [Muitas kodeksa](#) 31.panta izpratnē, vai arī to var pierādīt vēlāk tiesvedības laikā, iesniedzot plašākus pierādījumus?
- Vai, ja muiņas iestāžu rīcībā nav attiecīgās informācijas, lai piemērotu [Muitas kodeksa](#) 30.pantā noteikto metodi, muiņas iestādēm ir pienākums iegūt informāciju no ražotāja?

EST atbildes

EST [spriedumā lietā Nr.C-46/16](#) norādīja, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru muitas vērtības noteikšanas metodes savstarpēji atrodas pakārtotības attiecībās. Tikai tad, ja muitas vērtību nevar noteikt, piemērojot konkrētu metodi, ir jāņem vērā metode, kas šo tiesību normu ieviestajā kārtībā secīgi seko iepriekšējai.

Muitas iestādēm savā lēmumā, ar kuru tās nosaka maksājamā ievadmuitas nodokļa apmēru, ir pienākums norādīt iemeslus, kuru dēļ tās ir noraidījušas [Muitas kodeksa](#) 29. un 30.pantā paredzētās muitas vērtības noteikšanas metodes, pirms tās izdarījušas secinājumu par 31.pantā paredzētās metodes piemērošanu.

Saistībā ar jautājumu par informācijas iegūšanu no ražotājiem EST norādīja, ka, lai gan ES normatīvajos aktos muitas amatpersonām nav noteikts pienākums vērsties pie attiecīgo preču ražotāja, muitas dienestiem ir jānovērtē, vai vērtēšanās pie attiecīgo preču ražotāja ļaus iegūt precizētu informāciju, kas palīdzēs korektāk aprēķināt preču muitas vērtību. Proti, VID lēmumā būtu jānorāda, ka tas ir izvērtējis iespēju vērsties pie preču ražotāja un, iespējams, arī faktiski vērsies pie ražotāja, lai iegūtu informāciju par precēm, nevis (kā tas praksē notika līdz šim) formāli "atrakstīties", ka kāda no prioritārajām vērtēšanas metodēm nav piemērojama, jo VID nav attiecīgās informācijas.

Muitas iestādēm ir pienākums norādīt informāciju, uz kuras pamata ir aprēķināta attiecīgo preču muitas vērtība, lai ieinteresētā persona varētu novērtēt šī lēmuma pamatotību. [Muitas kodeksa](#) 6.panta 3.punktā un 221.panta 1.punktā ir iekļauts pienākums norādīt pamatojumu, ja muitas iestādes pieņem rakstveida lēmumus, kas to adresātiem rada nelabvēlīgas sekas. Muitas iestādēm pamatojums jāizklāsta gan tādēļ, lai lēmuma adresāts varētu aizstāvēt savas tiesības un, pilnībā apzinoties lietas apstākļus, nolemt, vai ir lietderīgi to pārsūdzēt, gan arī tādēļ, lai ļautu tiesai veikt minētā lēmuma tiesiskuma pārbaudi.

Secinājumi

Pamatojoties uz 1. un 2.instances spriedumos iekļautajām atziņām un EST viedokli, AT nolēma Sabiedrības pieteikumu apmierināt un atzina, ka VID lēmums atcelams būtiskas informācijas par muitas vērtības metodes izvēles pamatojumu trūkuma dēļ.

Muitas iestādēm lēmumā, ar kuru tās nosaka maksājamā ievadmuitas nodokļa apmēru, ir pienākums norādīt iemeslus, kādēļ tās ir noraidījušas metodes, kas pakārtotā kārtībā ir ietvertas [Muitas kodeksā](#) pirms izvēlētās metodes (lai gan [Muitas kodekss](#) vairs nav spēkā, no 01.05.2016. piemērojama Eiropas Parlamenta un Padomes [Regula Nr.952/2013](#), ar ko izveido Savienības Muitas kodeksu jeb Savienības Muitas kodekss, kura 70.–74.pantā un īstenošanas regulā līdzīgi noteiktas 6 piemērojamās muitas vērtības noteikšanas metodes). Šāds VID pamatojuma trūkums un nevēlēšanās sadarboties ar nodokļu maksātāju, lai iegūtu ziņas par preču vērtību, un neizsekojamu aprēķinu veikšana ir pamats muitas iestāžu lēmuma atcelšanai, jo tas principā liedz nodokļu maksātājam iespēju piedalīties taisnīga lēmuma pieņemšanā.

Turklāt AT 16.01.2018. spriedumā norādīja, ka šāda VID prakse, vispār nesniedzot saprotamu pamatojumu par muitas vērtības noteikšanas metodi un aprēķinu, var būt iemesls nodokļu maksātāja resursu (un ne mazāk svarīgi – arī valsts budžeta resursu) nelietderīgai tērēšanai. Proti, var būt situācijas, kad tiesas process kalpo tikai tam, lai nodokļu maksātājs beidzot iegūtu informāciju un pārliecinātos par preču muitas vērtības noteikšanas pareizību pat tad, kad VID muitas vērtību nosaka pareizi.

Diemžēl jāsecina, ka dažkārt VID vērtības noteikšanai nolemj izmantot "ērtāk" piemērojamo metodi. Jānorāda, ka Sabiedrība paralēli šīs lietas izspriešanai iesaistīta teju identiskas lietas (Administratīvā lieta Nr.A420681211) izspriešanā par tādu pašu preču

muitas vērtības noteikšanu, kur VID identiski piemērojis [Muitas kodeksa](#) 31.panta metodi, nepamatojot prioritāro metožu noraidīšanas iemeslus (kā arī vairākas citas līdzīgas lietas, kurās VID nav ievērojis pienācīgu rūpību vērtēšanas metožu izvēlē, tādējādi nodokļu maksātājam radot būtiskas nelabvēlīgas sekas). Šobrīd šīs tiesu lietas 3.instances spriedums vēl nav pieejams, jo rakstveida procesa tiesas sēde paredzēta janvāra beigās, bet arī šajā lietā 1. un 2.instances tiesa norādīja uz VID muitas vērtības pamatojuma trūkumu, izvēloties secīgi pēdējo muitas vērtības metodi.